

Alina Król

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

Europejski system transferu osiągnięć (ECVET) w kształceniu i szkoleniu zawodowym na przykładzie Szkocji, Niemiec i Polski

Wprowadzenie

Przyjęty 18 czerwca 2009 przez Parlament Europejski i Radę Europy system ECVET, czyli europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym, to dokument, który powstał w celu zwiększenia przejrzystości systemów kształcenia i szkolenia zawodowego. System ECVET ma na celu tworzenie udogodnień do uczenia się przez całe życie oraz wspieranie mobilności obywateli Europy zarówno w kraju, jak i zagranicą.

Porównywanie kwalifikacji zawodowych w krajach europejskich może odbywać w oparciu o dwa wskaźniki: poziom kształcenia w Europejskiej Ramie Kwalifikacji i liczbę punktów ECVET, tzn. objętość kształcenia. Przez objętość kształcenia rozumie się liczbę godzin kształcenia przypisaną danej jednostce kształcenia.

Wprowadzenie Europejskiej Ramy Kwalifikacji stworzyło podwaliny wprowadzenia systemu ECVET w krajach Europy. Stało się to dzięki wprowadzeniu efektów uczenia się jako elementu jednostek kwalifikacji. Jednostkom tym można przyporządkować punkty systemu ECVET, przyjmując 60 punktów za rok kształcenia.

System punktowy SCQF w Szkocji a system ECVET

Szkocja odegrała ważną rolę w rozwoju systemu punktowego ECTS (*Europejski System Akumulacji i Transferu Punktów*) w szkolnictwie wyższym i systemu punktowego ECVET w szkolnictwie zawodowym. Szkocki System Punktowy i Ram Kwalifikacji (SCQF) jest oparty na połączonej ze sobą szkockiej ramie kwalifikacji i punktach kredytowych, które z kolei definiowane są za pomocą efektów uczenia się. W systemie szkockim funkcjonują również punkty ogólne/transferowe. Dają one możliwość szybszego przejścia od kształcenia zawodowego na poziomie college'u do szkolenia magisterskiego na uczelni. Dzięki punktom transferowanym na uczelni student podejmuje naukę na drugim lub trzecim roku studiów. Podobna sytuacja jest przy transferowaniu punktów ze szkolenia ogólnego, przedzawodowego do kursów na college'u.

Szkocka Rama Kwalifikacji obejmuje 12 poziomów. Europejska Rama kwalifikacji, podobnie jak Polska Rama Kwalifikacji i Niemiecka Rama Kwalifikacji, składa się z 8 poziomów.

Tabela 1. Porównanie poziomów w narodowych ramach kwalifikacji

Kraj	Poziom												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Szkocka Rama Kwalifikacji													
Europejska Rama Kwalifikacji			1	2	3	4	5	6	7	8			
Polska Rama Kwalifikacji			1	2	3	4	5	6	7	8			
Niemiecka Rama Kwalifikacji			1	2	3	4	5	6	7	8			

Szkocki system punktowy SCQF i system ECVET mają zarówno podobieństwa, jak i różnice. Porównując oba systemy, zauważa się, że:

1. zarówno w szkockim systemie SCQF, jak i w systemie ECVET przyjęto oparty na długości trwania nauki sposób wyliczania punktów kredytowych,
2. oba systemy bazują na efektach uczenia się,
3. w obu systemach efekty kształcenia łączone są w jednostki,
4. w systemie SCQF cała kwalifikacja na danym poziomie może składać się z jednostek z niższych lub wyższych poziomów, podczas gdy w systemach ECVET i EQF brak jest jasnych wskazówek w tej kwestii. Punkty za zaliczenie jednostki z wyższych poziomów są transferowane do kształcenia na wyższym poziomie,
5. w systemie SCQF rozróżnia się punkty ogólne i specjalne (transferowe),
6. systemy SCQF i ECVET są dobrowolne; decyzja o akceptacji transferu punktów kredytowych pozostaje w gestii organizacji macierzystej, w systemie ECVET nie występują punkty specjalne/transferowe, dające możliwość skrócenia okresu podnoszenia kwalifikacji.

Wartość szkockiego punktu SCQF opiera się na standardzie 120 punktów za rok formalnych studiów dziennych lub rok kształcenia zawodowego. Oznacza to, że jeden punkt w systemie szkockim odpowiada 10 godzinom kształcenia, niezależnie od poziomu kształcenia. System ECVET przyznający 60 punktów kredytowych za rok formalnych studiów stacjonarnych lub rok kształcenia zawodowego sugeruje, że jeden punkt ECVET ma wartość dwukrotnie wyższą od punktu SCQF. Zasadę tę stosuje się przy przeliczaniu punktów SCQF na punkty ECVET.

Porównując oba systemy, można zauważyć kilka różnic. W systemie SCQF: rozróżniane są punkty ogólne i specjalne/transferowe. Za ten sam moduł przysługuje określona liczba punktów niezależnie od tego, której kwalifikacji dany moduł jest częścią. System punktowy jest wbudowany w SCQF, a kwalifikacja może zawierać punkty na więcej niż jednym poziomie Szkockiej Ramy Kwalifikacji. Jest to spiralny model kształcenia zawodowego.

Systemy SCQF i ECVET mają jednak różne podejście do jednostek, które pojawiają się w więcej niż jednej kwalifikacji. Jeśli dana jednostka jest wspólna dla kilku kwalifikacji, liczba punktów ECVET przypisanych do takiej jednostki nie musi być taka sama. Punkty ECVET są najpierw przypisywane całej kwalifikacji (na podstawie zakładanego czasu kształcenia w jednym kontekście uczenia się), a następnie rozdzielane pomiędzy tworzące kwalifikację jednostki. W systemie SCQF proces ten przebiega w odwrotnym kierunku: punkty są przydzielane najpierw jednostkom, a następnie kwalifikacjom, które powstają z tych jednostek, choć sam kształt jednostki może pozostawać pod wpływem

założeń na temat kwalifikacji, której stanie się ona częścią. Pod tym względem SCQF jest bliższe obecnemu systemowi ECTS niż ECVET.

Podstawa programowa kształcenia w zawodach w Polsce a system ECVET

Zauważa się, że we wprowadzonej 7.02.2012 roku nowej podstawie kształcenia zawodowego w Polsce będziemy mieć prawdopodobnie do czynienia z różną wagą (objętością) punktu ECVET. W zawodach kształconych w trzyletnim cyklu na poziomie zasadniczym minimalna liczba godzin kształcenia różni się, np. w zawodzie operator maszyn i urządzeń metalurgicznych jest to 800 godzin kształcenia, a w zawodzie operator obrabiarek skrawających 1050 godzin. Przyjmując, że za każdy rok kształcenia przyznaje się 60 punktów ECVET, waga punktu, czyli liczba godzin kształcenia w tych zawodach przypadająca na jeden punkt, musi być inna. Co prawda liczbę godzin w zasadniczych szkołach zawodowych, technikach i szkołach policealnych reguluje rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania, ale tu pojawia się kolejny problem. Liczba godzin przeznaczonych na kształcenie zawodowe w dwuletniej szkole policealnej wynosi tyle samo co w trzyletniej szkole zawodowej. W każdej ze szkół jest to 1600 godzin. Przyjęcie 60 punktów ECVET za rok kształcenia powoduje, że sprzedawca kształcony w zasadniczej szkole zawodowej otrzyma 180 punktów ECVET, a sprzedawca kształcony w szkole policealnej dostanie tylko 120 punktów ECVET, mimo iż w obu szkołach realizowana była ta sama podstawa programowa i ta sama liczba godzin kształcenia.

Porównując również minimalną liczbę godzin przeznaczoną na efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów oraz efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru mechanicznego i górnictwo-hutniczego stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów, zauważa się różną liczbę godzin przeznaczoną na kształcenie tych samych efektów (PKZ(M.a), PKZ(M.b) i PKZ(M.g)) w różnych zawodach. W zawodzie technik mechanizacji rolnictwa kształconym w cyklu czteroletnim jest to 520 godzin kształcenia, a w zawodzie mechanik operator pojazdów maszyn rolniczych kształconym w cyklu trzyletnim to 490 godzin kształcenia. Przyjmując za podstawę tylko długość okresu kształcenia, uczeń technikum otrzymałby 83 punkty ECVET, a uczeń zasadniczej szkoły zawodowej za takie same efekty kształcenia otrzymałby 55 punktów.

W systemie SCQF konkretna jednostka ma przypisaną sobie liczbę punktów ogólnych, która nie zmienia się, niezależnie od tego, w skład której kwalifikacji taka jednostka wchodzi.

Zasadne zatem wydaje się, by przyjąć również w Polsce tę samą liczbę godzin kształcenia dla jednakowych efektów kształcenia i przyznać za to taką samą liczbę punktów bez względu na to, czy zawód kształcony jest w zasadniczej szkole zawodowej, technikum, czy szkole policealnej. Umożliwiłoby to też przyznawanie punktów w przypadku potwierdzania kwalifikacji zdobytych w sposób nieformalny i pozaformalny.

Analizując liczbę godzin kształcenia zawodowego w różnych typach szkół, zauważyć można, że najmniej godzin kształcenia jest w technikum, czyli

w szkole o najdłuższym okresie kształcenia. Okres kształcenia w technikum wynosi 4 lata, a zatem liczba punktów ECVET za ten okres kształcenia to 240 punktów. W zasadniczej szkole zawodowej i w szkole policealnej okres kształcenia jest krótszy niż w technikum, ale liczba godzin kształcenia zawodowego w tych szkołach jest większa niż w technikum. Zasadnym byłoby zatem przydzielenie tej samej liczby punktów (240) bez względu na typ szkoły.

Punkty kredytowe w przypadku SCQF są wbudowane w system poziomów, co nie ma miejsca w przypadku Europejskiej Ramy Kwalifikacji. Nic nie stoi jednak na przeszkodzie, aby punkty ECVET połączyć z Polską Ramą Kwalifikacji i przyjąć na trzecim i czwartym poziomie Polskiej Ramy Kwalifikacji 240 punktów ECVET, odpowiadających co najmniej 1440 godzinom kształcenia zawodowego. Punkty SCQF, należy rozpatrywać w relacji do konkretnego poziomu Szkockiej Ramy Kwalifikacji. Podobne założenie można przyjąć do punktów ECVET i Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Wdrażanie systemu ECVET w Niemczech

System ECVET w kształceniu zawodowym był wdrażany pilotażowo w Niemczech w latach 2011-2012 w postaci projektu DECVET. Powołano 13-osobową grupę ekspertów. Utworzono punkt kontaktowo-informacyjny, do którego zadań należało upowszechnianie informacji o systemie ECVET, rozwój narzędzi ECVET i upowszechnianie dobrych praktyk. Początkowo planowano wdrożenie systemu ECVET w Niemczech od 2013 roku, jednak po badaniach ankietowych okazało się, że system ten jest mało znany i w związku z tym mało akceptowany w środowisku zawodowym.

Podsumowanie

Akceptacja systemu przez wszystkie środowiska związane z kształceniem zawodowym lub pracą zawodową jest niezbędna do prawidłowego funkcjonowania systemu ECVET w każdym kraju.

Badaniami nad możliwością wdrożenia systemu ECVET w Polsce zajmuje się Instytut Badań Edukacyjnych. Być może spostrzeżenia zawarte w tym artykule będą pomocne w trakcie wdrażania systemu ECVET w Polsce.

Bibliografia

1. Credit Systems for Lifelong Learning CS3L Background Report on Scotland, David Raffe, Cathy Howieson, John Hart, <http://www.ces.ed.ac.uk/PDF%20Files/Background%20Report.pdf>
2. Strona zespołu ECVET
3. <http://www.ecvet-team.eu/en/content/ecvet-system>
4. Strona Komisji Europejskiej dotycząca ECVET http://ec.europa.eu/education/life-long-learning-policy/ecvet_de.htm
5. Strona z badaniami IBE <http://www.kwalifikacje.edu.pl/pl/badania>